

ด่วนมาก

ที่ พม ๐๕๐๗/ ๕๗๗๔

สพท. ๖๖
๖๖/๑๕๖
๖๖/๑๐-๐๐๗

สำนักเลข ๕ รับที่ ๕๗๓ วันที่ 31 มี.ค. ๒๕๖๗ ๑๐.๐๐
--

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. Checklist การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี	จำนวน ๑ ฉบับ
	๒. สรุปผลการประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖	จำนวน ๑๐๐ ชุด
	๓. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๖	จำนวน ๑๐๐ เล่ม
	๔. รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕	จำนวน ๑๐๐ เล่ม

ด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอเรื่อง รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๖ มาตรา ๙ (๑๐)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

ด้วยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา) เป็นประธาน ได้มีมติการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เห็นชอบรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕ และให้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบข้อมูลสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เป็นเรื่องที่เข้าข่ายต้องนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี หรือต้องเสนอคณะรัฐมนตรี รวมทั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๖ มาตรา ๙ (๑๐) ที่กำหนดให้เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง

๓. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือบทสรุปผู้บริหาร ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและข้อมูลสถิติที่สำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ นโยบาย แผน และกฎหมาย เพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุ การพัฒนาการเชิงระบบ ด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ บริการทางสังคม และสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย และสถานการณ์เด่นรอบปี สรุปสาระดังนี้

บทนำ : ข้อเสนอเชิงนโยบายหรือบทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยมีการรวบรวมข้อมูลด้านผู้สูงอายุเพื่อติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนที่จะรองรับสังคมสูงวัย ทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

/สังคม...

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) โดยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุฯ ซึ่งจากผลการประเมินแผนดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทย ได้มีความพยายามในด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมประชากรและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรสูงอายุในทุกมิติ ภาพรวมงาน ด้านผู้สูงอายุมีความก้าวหน้าในระดับหนึ่ง แต่ยังคงค่อนข้างล่าช้ากว่าอัตราความเร็วในการก้าวสู่สังคมสูงวัย และการเพิ่มอย่างรวดเร็วของจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุ การดำเนินการในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา มีการขยายขอบเขต ของการให้หลักประกันทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานในรูปของเบี้ยยังชีพ การออกพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ การศึกษาเพื่อหาแนวทางปฏิรูปกองทุนผู้สูงอายุ การพัฒนาและปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขในรูปของการดูแล ระยะยาว ประเด็นที่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลและเป็นที่น่าวิตก คือ ประชากรรุ่นหนุ่มสาวและวัยแรงงานที่จะกลายเป็นผู้สูงอายุ ในอนาคต ขาดความตระหนักและการเตรียมความพร้อมเมื่อวัยสูงอายุ รวมทั้งยังมีทัศนคติในทางลบต่อผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น

การส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองผู้สูงอายุยังคงต้องเร่งพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องหลักประกัน ทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้ประชาชนออมเมื่อวัยสูงอายุ การเพิ่มโอกาสในการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก และวัยแรงงาน หรือผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ และการเตรียมความพร้อมเมื่อใกล้วัยสูงอายุ การเร่งพัฒนาระบบดูแลระยะยาวที่บูรณาการทั้งมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้นานที่สุด และการเพิ่มความเข้มแข็ง ชีตความสามารถของ ชุมชนผู้สูงอายุและกระบวนการสมัชชาผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเป็นกระบอกเสียงให้กับผู้สูงอายุ

บทที่ ๑: การเปลี่ยนแปลงทางประชากร และข้อมูลสถิติที่สำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากผลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๘๓ สัดส่วนของ ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๑๓.๒ ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๓๒.๑ ใน พ.ศ. ๒๕๘๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จะเป็นปีที่สัดส่วน ของประชากรวัยสูงอายุ สัดส่วนของผู้สูงอายุวัยปลายจะเพิ่มจากประมาณร้อยละ ๑๒.๗ ของประชากรสูงอายุ ทั้งหมดเป็นเกือบ ๑ ใน ๕ ของประชากรสูงอายุ ปัญหาสุขภาพประชากรสูงอายุจากข้อมูลพบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการมองเห็นร้อยละ ๔๗.๔ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เล็กน้อย โดยปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นตามอายุ มีปัญหาด้านการได้ยิน ประมาณร้อยละ ๑๕ นอกจากนี้ยังพบปัญหาในด้านศักยภาพในการควบคุม การเคลื่อนไหว การพลัดตกหกล้ม การควบคุมระบบการขับถ่าย รวมทั้งข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๔ แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงที่เป็นโสดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หมายความว่าประชากรกลุ่มนี้จะไม่มีโอกาสได้รับการเกื้อหนุนจากคู่สมรสหรือบุตรในยามบั้นปลายของชีวิต แนวโน้มการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุไทยประมาณ ๑ ใน ๓ ของทั้งหมดยังคงทำงาน เชิงเศรษฐกิจ แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ ๓ อันดับแรก คือบุตร การทำงาน และเบี้ยยังชีพจากทางราชการ

บทที่ ๒ ความสำเร็จและความท้าทายในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

จากการติดตามและประเมินแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ สะท้อนว่าการ ดำเนินงานในภาพรวมของประเทศไทยยังผ่านในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ประเทศไทยยังต้องเร่งดำเนินงานตามแผน ผู้สูงอายุต่อไป เพื่อให้สามารถรองรับอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมสูงวัย โดยผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน คือการขาดความต่อเนื่องของนโยบายและการทำงานด้านผู้สูงอายุ ขึ้นกับผู้นำประเทศเป็นสำคัญ การขาดการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและขาดงบประมาณสนับสนุน ชุมชนผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดด้านกำลังคน ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และระเบียบข้อบังคับในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่องานด้านผู้สูงอายุเพื่อให้งานด้านผู้สูงอายุก้าวหน้าต่อไป

แผนเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ มุ่งเน้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพและคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังในการพัฒนาสังคม โดยกำหนดแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการสร้างรายได้ และการมีงานทำในผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้มีการนำความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในเรื่องการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

บทที่ ๓ : สถานการณ์เด่นรอบปี

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้ประกาศเกียรติคุณให้นางสายสุรี จุติกุล เป็นผู้สูงอายุแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕

- ผลของการประกาศใช้และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งผลให้มีหลักประกันทางเศรษฐกิจเพื่อยามสูงวัยในหลากหลายรูปแบบ เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงทางด้านการเงินและรายได้ในบั้นปลายของชีวิต การที่ประเทศไทยก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศอยู่ในระดับกำลังพัฒนา การจัดระบบหลักประกันทางเศรษฐกิจโดยรัฐเป็นผู้ให้แต่ฝ่ายเดียวนั้น ยากที่จะมั่นคง ทัวถึง และเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้การออมจึงเป็นมาตรการอีกทางหนึ่งที่สำคัญ พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่พยายามจะตอบโจทย์ดังกล่าว แต่ก็ยังมิได้มีการเปิดรับสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

- การพัฒนาและปรับระบบบริการสาธารณสุขในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ทั้งการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประเมินผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการดูแลระยะยาว การอบรมให้ความรู้แก่ อปท. และผู้ดูแล เป็นต้น

- การขยายสิทธิผู้สูงอายุตาม พรบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และเพิ่มหน่วยงานรับผิดชอบ ในการดำเนินการรองรับสิทธิที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมการให้สิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมทั้งประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางการรับรู้ และสามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๔ : งานวิจัยและการพัฒนาที่น่าสนใจในรอบปี

- บทเรียนและแนวทางในอนาคต เพื่อสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในงานผู้สูงอายุ เป็นผลจากการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนา ซึ่งได้มีการถอดบทเรียนจากพื้นที่ต้นแบบที่ทำงาน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยมีสมมติฐานว่า อปท. มีศักยภาพ ทั้งในด้านการเงิน บทบาทหน้าที่ตามกฎหมายน่าจะสามารถึงพลังสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มาร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ อันจะช่วยให้การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยของชุมชนและของประเทศ เป็นไปอย่างราบรื่น และส่งผลให้ชุมชนและประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้บริบทของสังคมสูงวัย

- มโนทัศน์ใหม่นิยามผู้สูงอายุไทยและการขยายอายุเกษียณ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ทางด้านประชากรและการเคลื่อนเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” ที่มากขึ้นเรื่อยๆ ของประเทศไทย การปรับตัวและการวางแผนล่วงหน้าเพื่อรองรับผลกระทบดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง และหนึ่งในมาตรการที่สำคัญ ที่ในหลาย ๆ ประเทศได้มีการดำเนินการก็คือ การปรับเปลี่ยน “มุมมอง” หรือ “มโนทัศน์ใหม่” ของ “นิยามผู้สูงอายุ” และ “อายุเกษียณ” การเลื่อนผู้สูงอายุให้มีอายุมากขึ้น จะทำให้คนในสังคมรู้สึกว่ามีอายุ ๖๐ - ๖๕ ปี ยังไม่แก่ ยังมีสุขภาพดี ทำงานได้ มีคุณค่า อันส่งผลดีต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะทุพพลภาพ และโรคเรื้อรังต่างๆ นำไปสู่ความสามารถในการทำงานที่ยาวนานขึ้น การมีรายได้ที่ต่อเนื่อง และการสนับสนุน จากสังคม มีผลต่อการพึ่งพาตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีคุณค่าต่อครอบครัว และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

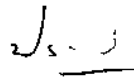
- ข้อเสนอการปฏิรูปกองทุนผู้สูงอายุ รูปแบบทางเลือกการบริหารจัดการกองทุนผู้สูงอายุ ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การปรับโครงสร้างของ คณะกรรมการบริหารกองทุน กระจายอำนาจการตัดสินใจของกองทุนไปยังส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น ข้อเสนอ ทางเลือกแหล่งเงินงบประมาณ ที่นอกเหนือไปจากเงินงบประมาณแผ่นดิน จะทำให้กองทุนมีความมั่นคงและ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาแล้วเห็นสมควรนำเสนอ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อโปรดทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางปวีณา หงสกุล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์
เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ
โทร. /โทรสาร ๐ ๒๖๕๑ ๗๗๙๖